

Сучасні проблеми економіки та підприємництво. Випуск 12, 2013

Редько К.Ю.

аспірантка Центру досліджень науково–технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України

РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ КИТАЮ (1979 – 1995 РОКИ)

У цій статті досліджується роль СЕЗ в контексті економічного розвитку Китаю. Розглядається діяльність СЕЗ в «соціалістичному» Китаї.

Ключові слова: спеціальна економічна зона, інвестиції, інновації, економічний розвиток, реформи.

Вступ. Після реалізації політики економічних реформ в 1979 році, економічний розвиток Китаю набрав вражаючі темпи (середньорічні темпи економічного зростання понад 10% в період від 1980 року до 1995 року). Цей прискорений економічний розвиток привів в той же час до значних регіональних відмінностей, економічних та соціальних проблем.

Протягом двох десятиліть після створення СЕЗ і впровадження нової промислової політики, Китай зіткнувся з проблемою подальшого розвитку в абсолютно новому середовищі. Проблеми різного характеру виникали на кожному етапі розвитку СЕЗ, що призвело до гострої дискусії, яка стосується державної політики індустріалізації.

Проблеми діяльності ВЕЗ розглядалися і розглядаються у працях таких зарубіжних вчених, як Л. Ханьчуан, Ч. Цзяньпін, В. Кай, П. Цяньшен (Китай), І. Полулях та Е. Лоувен (Німеччина), Я. Монкевич (Польща), Ж. Дюшен та А. Базель (Франція), Р. Болін та А. Менделовіц (США), інших.

Постановка задачі. Мета статті – дослідити проблеми, які виникли в Китаї після створення СЕЗ, проаналізувати діяльність СЕЗ в 1979 – 1995 роках.

Результати дослідження. На підставі рішення, прийнятого на 11-му засіданні Комуністичної партії в 1978 році були створені СЕЗ (чотири СЕЗ були створені в 1980 році: Шеньчжень (недалеко від Гонконгу), Чжухай (близько Макао), Шаньтоу – знаходиться в провінції Гуандун і Сіамен в провінції Фуцзянь. П'ята СЕЗ була встановлена на острові Хайнань в 1988 році. Ці СЕЗ були розташовані вздовж узбережжя, мали доступ до морського транспорту).

В рамках відкритої політики в 1984 році вирішено, що СЕЗ будуть створюватись всередині країни, чотирнадцять прибережних відкритих портових міст будуть відкриті зі спеціальними стимулами для іноземного інвестування спільних підприємств. Цим прибережним районам було надано сприятливі умови і особливий статус, який сприяє розвитку експортно-орієнтованої економіки.

СЕЗ Китаю представляють собою унікальний підхід до економічного розвитку, припливу іноземних інвестицій і трансферу технологій для країни з соціалістичним режимом. Надаючи пільги і широкі можливості для іноземних інвестицій і торгівлі, СЕЗ стали поворотним моментом, щоб перейти на відкриту політику і стратегію помірної зовнішньої орієнтації.

Чотири СЕЗ на острові Хайнань і чотирнадцять відкритих приморських міст становлять багатофункціональний і різноманітний фронт політики відкритих дверей. Розташування СЕЗ було обране в безпосередній близькості від Гонконгу і Тайваню, надаючи їм легкий доступ до інформації, технологій, управлінських ноу-хау і капіталу із зарубіжних розвинених районів. Політичні міркування також мали місце у визначенні розташування СЕЗ в провінції Гуандун і Фуцзянь. З поверненням Гонконгу, Макао і Тайваню до Китаю, було важливо, щоб уряд зменшив якомога більше розрив у доходах між СЕЗами і цими сусідніми районами. Метою створених СЕЗ було:

- трансфер хайтек виробництва в СЕЗ;
- отримання сучасних технологій та управлінського досвіду;
- створення робочих місць;
- сприяння економічному розвитку і регіонального розвитку;
- створення економічних зв'язків у вітчизняній економіці з Гонконгом, Макао, Тайванню і Шаньтоу;
- створення зв'язку між внутрішніми економічними районами і закордонними.

З усіх економічних реформ і відкритої політики, що проводиться з кінця 1970-х років, найбільш важливий внесок у значне економічне зростання, було досягнуто в провінціях Гуандун, Фуцзянь і Хайнань. Темпи зростання ВВП і промислового виробництва в трьох провінціях (де діяли СЕЗ) були набагато вище, ніж в середньому по країні.

Китай був найбільшим одержувачем прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в світі, (з країн, що розвивається), отримав сукупні ПІІ 128,1 млрд. доларів США в період з 1979 – 1995 років. На прибережні райони припадає понад 90% усіх ПІІ, отриманих після 1979 року. Серед прибережних районах, Гуандун, Фуцзянь, Шанхай і Цзянсу були основними вузлами значних обсягів ПІІ. Перш за все, Гуандун отримав левову частку. Протягом перших 10 років (1979 – 87), близько 60% загального обсягу ПІІ отримала провінція Гуандун, а 10% провінція Фуцзянь. До 1992 року, провінція Гуандун отримала 12,1 млрд. доларів США (всього було спрямовано 30,3 млрд. доларів США), в той час як Фуцзянь – 2,9 млрд. доларів США.

Високі темпи економічного зростання, великий приплив ПІІ і підвищення їх ролі в економіці, зростання співвідношення експорту, відбувається протягом цього періоду свідчать про значні успіхи в чотирьох СЕЗ і чотирнадцяти прибережних відкритих містах. Однак, особлива роль СЕЗ почала знижуватися до середини 1980-х років, домінуюче становище СЕЗ зменшувалось, через те, що нові відкриті прибережні міста надавали

аналогічні пільгові стимули. «Відкриті» міста були поширені вздовж узбережжя з півдня на північ.

СЕЗ повинні були стати «вікном до високих технологій», через яке будуть введені передові технології та управлінські ноу-хау (Ден Сяопін), що призвело до того, що СЕЗ зазнали помітної зміни в основних секторах обробної промисловості.

Значно зростала кількість нових робочих місць, що було спричинено швидким економічним зростанням (великим припливом ПІІ в СЕЗ, хоча й супроводжувався інфляцією). Зростав дохід на душу населення в СЕЗ, значно швидше, ніж в середньому по країні. В результаті чого виникли серйозні регіональні нерівності доходів провінціями з СЕЗ і рештою територією Китаю.

Незважаючи на те, що відкрита політика була поширена на внутрішній території країни (з метою сприяння розвитку відсталих районів), регіональні відмінності погіршилися. Досить швидко розвивались відкриті прибережні міста (такі як Шанхай), в той час як більшість внутрішніх районів до цих пір залишилися недостатньо розвиненими. Неможливо було продовжувати ту ж стратегію розвитку, як раніше, через те, що СЕЗ втрачали свої конкурентні переваги. З середини 1990-х років, інвестиційний бум «охолов». Число нових затверджених проектів з кожним роком продовжувало знижуватися.

Основними цілями, політики регіонального розвитку, які заплановані на національній дев'ятій п'ятирічці (1996–2000 роки), було скорочення регіональної нерівності доходів. Оголосили, що податкові пільги, які надаються іноземним інвесторам в СЕЗ були частково зняті, для досягнення збалансованого зростання між регіонами. Кільком внутрішнім містам було надано той же статус вільних СЕЗ. В СЕЗ Шеньчжень Відповідно до плану розвитку був зроблений акцент на високотехнологічну індустрію у виборі вхідних ПІІ з метою модернізації промисловості, освоюючи трудомісткі технології та наукоємні галузі (Кодзіма, 1990). У червні 1997 року амбіційним планом будівництва під назвою «Гонконг – Шеньчжень високотехнологічний коридор» було оголошено сприяння високотехнологічній індустрії. Це була проблема СЕЗ у країнах Східної Азії, таких як Тайвань і Корея, які зіткнулись в 1980-х роках при переході до високої доданої вартості виробництва, що містить в собі високу заробітну плату. Розвиток економічної та соціальної інфраструктури сприяв досягненню цільових завдань скорочення регіональної нерівності, шляхом розподілу плодів розвитку внутрішніх провінцій, а також реорганізації застарілої виробничої бази.

Висновки. Економічне зростання в Китаї було вражаючим, завдяки прийнятим реформам і політиці «відкритих дверей». Роль СЕЗ як в регіональному розвитку, так і в розвитку національної економіки була досить значною, незважаючи на проблеми. СЕЗ відіграли важливу роль в економічному розвитку Китаю, набагато більшу ніж зіграли СЕЗ в азіатських

НІК і країнах АСЕАН. Перехід Китаю до ринкової економіки був швидшим завдяки успіхам, досягнутим в СЕЗ.

Список використаних джерел

1. Special Economic Zones of the People's Republic of China (Спеціальні економічні зони Китаю): [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Special_Economic_Zones_of_the_People's_Republic_of_China
  2. The Economist. A special report on China and its region. – 2007. – March 31.
  3. Ying L. G. from physical to general spaces: A spatial analysis of cross-country economic growth and institutions innovation // The Annals of Regional Science. – 2005. – Vol. 39. – No. 2 (June). – P. 398-418.
  4. Опыт китайских зон технико-экономического развития/ Пер.с кит. – СПб.:Изд-во С.-Петербур.ун-та, 2006. – 487 с.
-

Редько Е.Ю.

аспирантка Центра исследований научно-технического потенциала и истории науки им. Г. М. Доброва НАН Украины

**РОЛЬ СПЕЦИАЛЬНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОН В
ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ КИТАЯ (1979 – 1995 ГОДЫ)**

В этой статье исследуется роль СЭЗ в контексте экономического развития Китая. Рассматриваются опыт деятельности СЭЗ в «социалистическом» Китае.

Ключевые слова: специальная экономическая зона, инвестиции, инновации, экономическое развитие, реформы.

Redko K.Y.

G.M.Dobrov Center for scientific and technological potential and science history studies

**THE ROLE OF SPECIAL ECONOMIC ZONES IN CHINA'S ECONOMIC
DEVELOPMENT (1979 – 1995 YEARS)**

This article examines the role of SEZs in the context of China's economic development. Consider the experience of SEZs in the «socialist» China.

Keywords: special economic zone, investment, innovation, economic development and reform.

Шевченко Т.Є.

канд. техн. наук, доцент, НТУУ «КПІ»

Довбиш Н.О.

студентка ФММ, НТУУ «КПІ»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано сучасні тенденції та проблеми розвитку виноробної галузі України. Надано рекомендації щодо забезпечення конкурентоспроможності напрямків розвитку виноробних підприємств.

Ключові слова: конкурентоспроможність, конкуренція, глобалізація, високотехнологічні продукти, виробництво, інновації.

Вступ. Виноградарство та виноробство в Україні традиційно були важливими видами економічної діяльності. Інтеграція України до СОТ та незбалансована державна політика у цій сфері призвели до неспроможності виноробних підприємств ефективно працювати у жорсткому конкурентному середовищі. Сучасні проблеми вітчизняної виноробної галузі та підвищення конкурентоспроможності цих підприємств досліджувались вітчизняними фахівцями, такими, як Р.А.Футхутдінов, І.З.Должанський, Т.О.Загорний, М.І.Шаповал та інших[1], однак негативні зміни економічної ситуації в країні свідчать про необхідність подальшого пошуку шляхів вирішення проблем.

Постановка завдання. Основним завданням даної статті є дослідження сучасного стану виноробних підприємств, висвітлення актуальних проблем їх функціонування, а також виявлення пріоритетних напрямків розвитку цих підприємств для забезпечення їх конкурентоспроможності.

Результати дослідження. Виробництво вин у всіх країнах світу починається з вирощування винограду, оскільки виноград є основною і головною сировиною для виробництва цього напою. Виноробна промисловість включає всі види діяльності, пов'язані з виробництвом і переробкою винограду, а саме виноградарство технічних сортів, призначених для промислової переробки; первинне виноробство (виробництво виноматеріалів з винограду); вторинне виноробство (переробка виноматеріалів у вино).

Виробництво вин має такі особливості, такі як повна залежність виробництва вина від якості та кількості винограду; виготовлення високоякісних марочних вин, шампанського за класичною технологією, що потребує багато часу, та іноді налічує роки; тривалість виготовлення вин уповільнює обертання коштів, тому виноробні підприємства потребують значних інвестицій; необхідність використання спеціальної тари для розливу вина та особливих місткостей для зберігання, перевезення та витримки виноматеріалів [2].